

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Suunnitelmaluonnos

Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäfoorumi

3.12.2020

Anna Saarlo, Väylävirasto

Marko Mäenpää, Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom

Suunnitelmaluonnos

- Parlamentaarisen ohjausryhmän hyväksymä
- Tämän suunnitelmaluonnoksen vaikutukset arvioidaan loppuvuonna 2020
- Suunnitelmaluonnos sekä raportti vaikutusten arvioinnista (sis. ympäristöselostus) lausunnoille tammi-helmikuussa 2021
- Lausuntokierroksen jälkeen viimeistely parlamentaarisessa ohjausryhmässä lausuntopalautteen perusteella
- Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle keväällä 2021

Suunnitelman sisältö

1. Yleiset lähtökohdat
2. Liikennejärjestelmän nykytila ja toimintaympäristön muutokset
3. Visio liikennejärjestelmän kehittämiseksi vuoteen 2050
4. Suunnitelman tavoitteet ja strategiset linjaukset
5. **Toimenpideohjelma (valtio ja kunnat)**
6. Valtion rahoitusohjelma
7. Yhteenveto vaikutusten arvioinnista
8. Evästyksiä seuraavan suunnitelman laatimiseen

Toimenpideohjelma on osa valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.

Suunnitelman tavoitteet

Saavutettavuus

Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

Kestävyys

Ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat - erityisesti kaupunkiseuduilla.

Tehokkuus

Liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellinen tehokkuus paranee.

Tavoitteet ovat rinnakkaisia ja **kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta**

Merkittävimmät muutokset nykytilanteeseen verrattuna

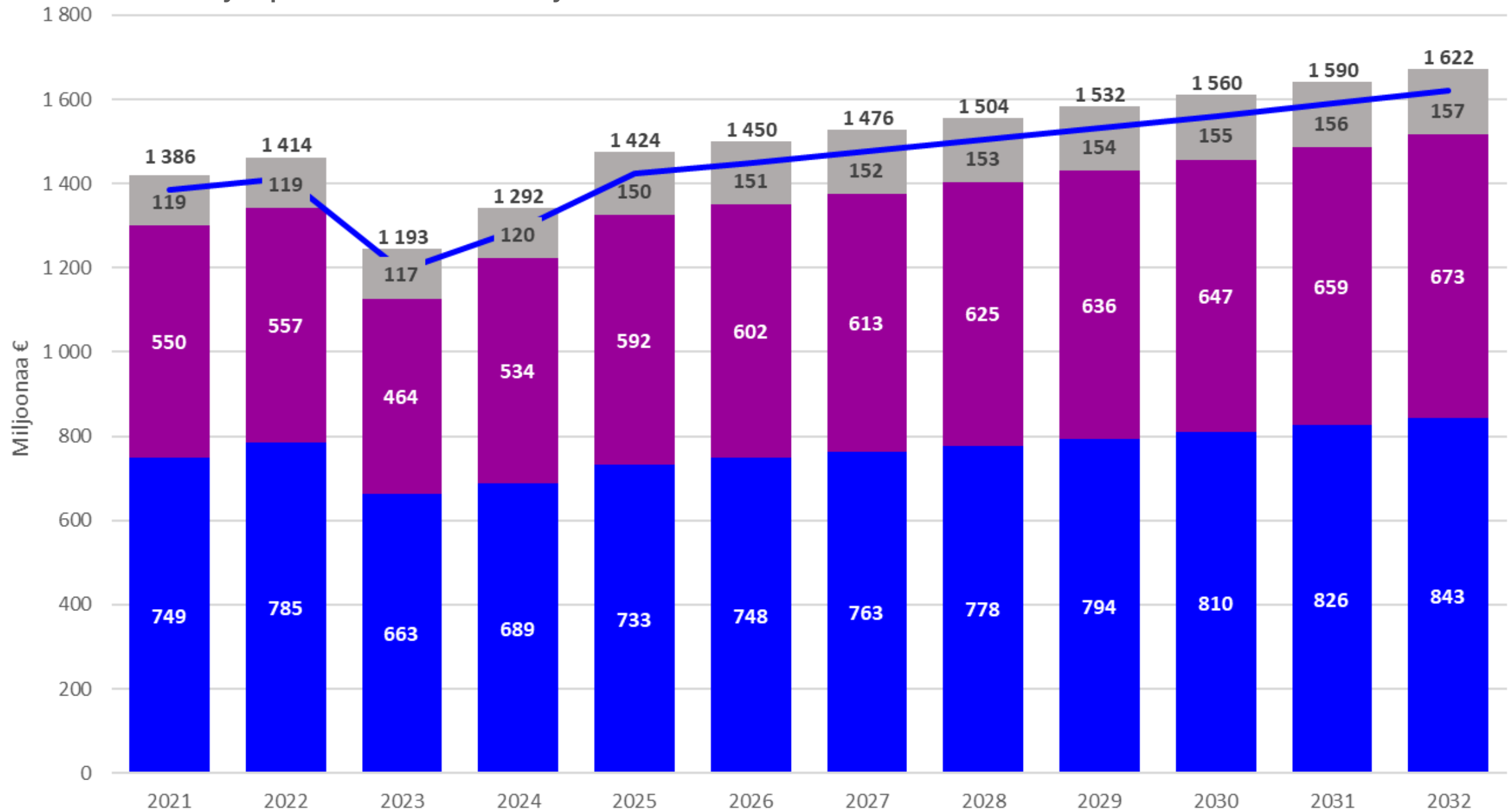
- **Saavutettavuuden takaamiseksi** varmistetaan maanteiden, ratojen ja vesiväylien riittävät **hoidon ja korjausten tasot** ja suunnataan lisämäärärahoja **yksityisteille**.
- **Panostetaan** huomattavasti nykyistä enemmän **kestävän liikkumisen edistämiseen** erityisesti kaupunkiseuduilla. Kestävää liikkumista edistetään sekä panostamalla palveluihin sekä liikenneverkkoihin.
- Olemassa olevan verkon kunnossapitoon ja kestäväan liikenteeseen tehtyjen panostusten lisäksi **kehitetään liikenneverkkoa** asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.
- **Digitalisaatiota edistetään** mm. tiedon hyödyntämisen ja Digirata-hankkeen avulla. **Automaation** edistäminen pilottihankkeilla.
- **Selkeyttä** infran **rahoitukseen** ja pitkäjänteiseen **kumppanuuteen** mm. valtion ja kuntien välillä.

Huolehditaan liikenneverkon kunnosta

- Liikenneverkkoja koskevan rahoituksen kohdentaminen perustuu **liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa** tunnistettuihin **yhteysväleihin** ja muihin tarpeisiin
- **Perusväylänpidon** rahoitus 1,4 mrd. €/v. 2025 alkaen + indeksikorotus
 - Maantiet 52 %
 - Rataverkko 39 %
 - Vesiväylät 9 %
- Väyläverkon **korjausvelkaa vähennetään** 2,8 mrd. eurosta 2,2 mrd. euroon. Korjausvelkaa vähennetään **pääväyläverkko priorisoiden** huomioiden **elinkeinoelämän ja työssäkäynnin** tarpeet **alemmalla tieverkolla**.
- **Maanteiden** talvihoidon korotettu taso ja korjausvelan väheneminen varmistettu. Parantamisen rahoitusta lisätty.
- Merkittävä satsaus **ratojen** parantamiseen ja korjauksiin.
- **Vesiväylillä** huomioidaan turvalaitteiden tarkoituksenmukainen kunto ja lisätään älykkäitä turvalaitteita kauppamerenkulun väylille.
- Väylänpitoa kehitetään edelleen **rahoituksen tehokkaan käytön** varmistamiseksi ja perusväylänpidon **tuottavuuden kohottamiseksi**.

Perusväylänpidon määrärahasot väylämuodoittain suunnittelukaudella

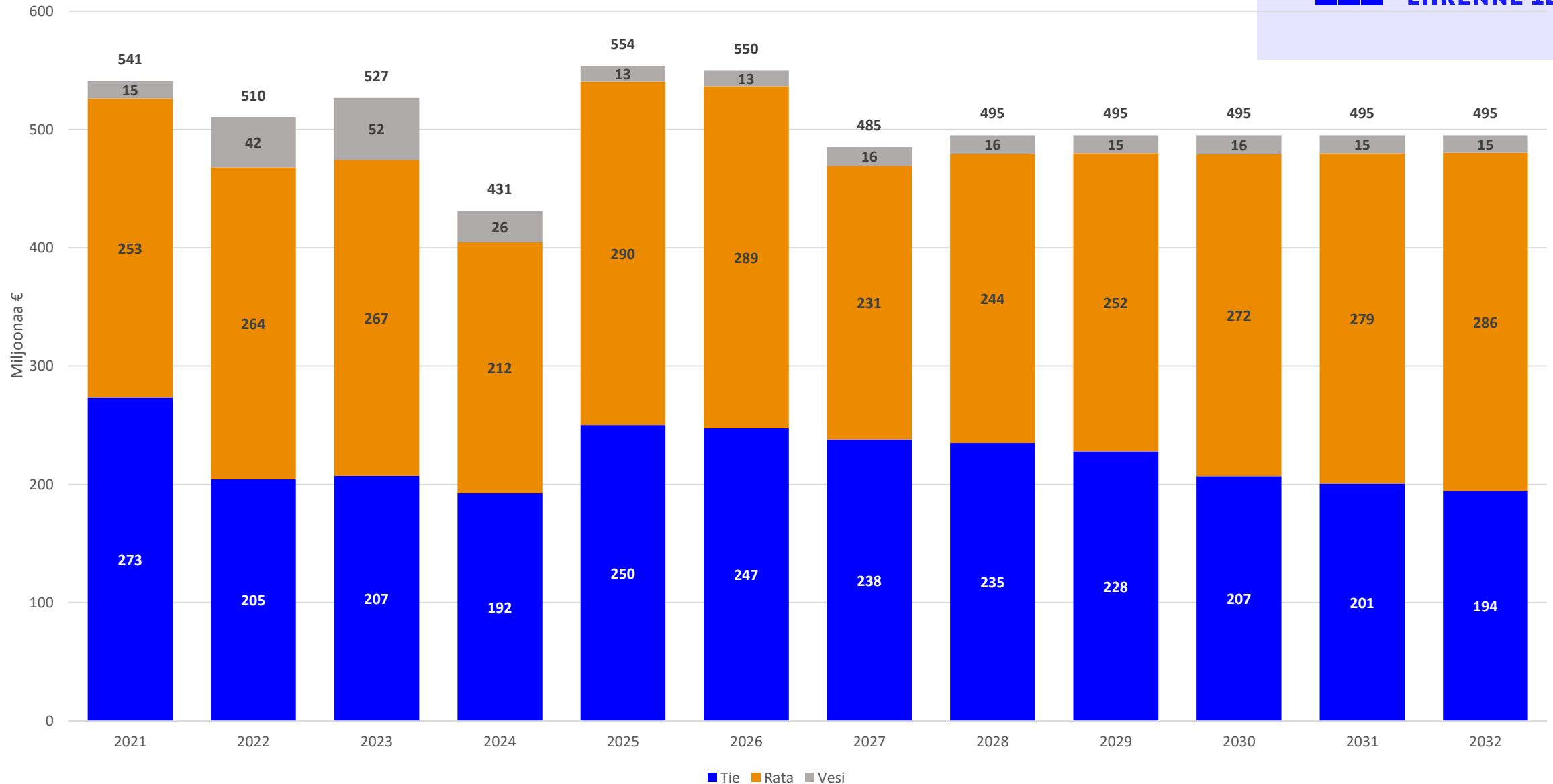
Kehittämistä kaikissa väylämuodoissa tarpeiden mukaisesti (1/2)

- **Kehittämisinvestointien** rahoitus aikaisempien vuosien tasolla (n. 500 M €/v.)
- Rahoitus suunnittelukaudella yhteensä **6,1 mrd. €**, josta uusiin toimenpiteisiin 3,35 mrd. €
- Kehittämisinvestoinnit väylämuodoittain koko suunnittelukaudella (ml. jo päätetyt hankkeet):
 - Maantiet 44 % (uusiin 1,41 mrd. €)
 - Rataverkko 52 % (uusiin 1,81 mrd. €)
 - Vesiväylät 4 % (uusiin 0,13 mrd. €)
- Uusitaan vanhentuva junien kulunvalvontajärjestelmä (**Digirata**) 370 M € suunnittelukaudella.
- **Rataverkon kehittämisen** uusiin toimenpiteisiin suunnataan suunnittelukaudella yhteensä noin 1 813 M €.
 - rataverkon toimivuuden ja välityskyvyn kannalta kriittisimmät ja vaikuttavimmat isot kohteet (ml. peruskorjaukset) 900 M €
 - välityskykyä parantavat toimenpiteet maakuntakeskusten välillä huomioiden myös poikittaisyhteydet 400 M €
 - Asemanseutujen ja ratapihojen toimivuutta edistävät toimet 200 M €
 - Muulle kuin pääväyläverkolle (ml. vähäl. rataverkko) kohdistuvat toimet 200 M €

Kehittämistä kaikissa väylämuodoissa tarpeiden mukaisesti (2/2)

- **Maantieverkon kehittämisen** uusiin toimenpiteisiin suunnataan suunnittelukaudella yhteensä noin 1 410 M €.
 - Pääväylillä palvelutason parantamiseen merkittävimmissä kohteissa pistemäisesti ympäri Suomen elinkeinoelämän ja liikenneturvallisuuden tarpeet huomioiden 900 M €
 - Muulla verkolla elinkeinoelämän kannalta kriittisiin siltakohteisiin, maantielautoja korvaavien siltojen rakentamis- ja suunnittelukohteisiin, satama- tai terminaaliyhteyksiin ja muihin äkillisiin tarpeisiin 310 M €
 - muiden kuin MAL-seutujen kuntien elinkeinoelämän kehittämiseen ja maankäytön tukemiseen 200 M €
- **Meriväylien kehittämisessä** mahdollistetaan uudet merkittävät teollisuuden investoinnit ja niihin liittyvä merikuljetusten kasvu. Valtion kustannukset uusiin toimenpiteisiin suunnittelukaudella noin 134 M €.
- **MAL-kaupunkiseutujen kanssa yhteisrahoitettuihin** uusiin sopimusluonteisiin infrahankkeisiin ja mahdollisiin palveluiden kehittämisiin 687 M € suunnittelukaudella (2-100 M € vuodessa) jo päätettyjen hankkeiden lisäksi.

Väyläverkon kehittämisen määrärahatasot väylämuodoittain suunnittelukaudella (sisältäen jo päätetyt hankkeet)

Liikenne 12 suunnitelma konkretisoituu liikenneverkkojen osalta

- **Liikenneverkon strateginen tilannekuva**
 - laajennetaan ja päivitetään ajantasaisesti.
 - Tavoitteena on, että tilannekuvasta on johdettavissa niin valtion kuin muidenkin toimijoiden verkolla olevat kehittämistarpeet valtakunnallisella tasolla.
- Väylävirasto laatii **suunnitteluohjelman**
 - Suunnitteluohjelman päivittäminen suunnitelman linjausten mukaiseksi ja hankearvioinnin laajentaminen
- Väylävirasto laatii **investointiohjelman**
 - Investointiohjelman laatiminen 6-8 vuodeksi kerrallaan suunnitelman tavoitteiden ja kriteereiden sekä liikenneverkon strategisen tilannekuvan pohjalta.
- **Hankearviointi** laajennetaan koskemaan kaikkia kehittämis- ja parantamishankkeita sekä kaupunkiseutujen raidehankkeita vertailukelpoisen tiedon olemassaolon takaamiseksi.

Muuta liikenneverkoista ja solmukohdista LIIKENNE 12

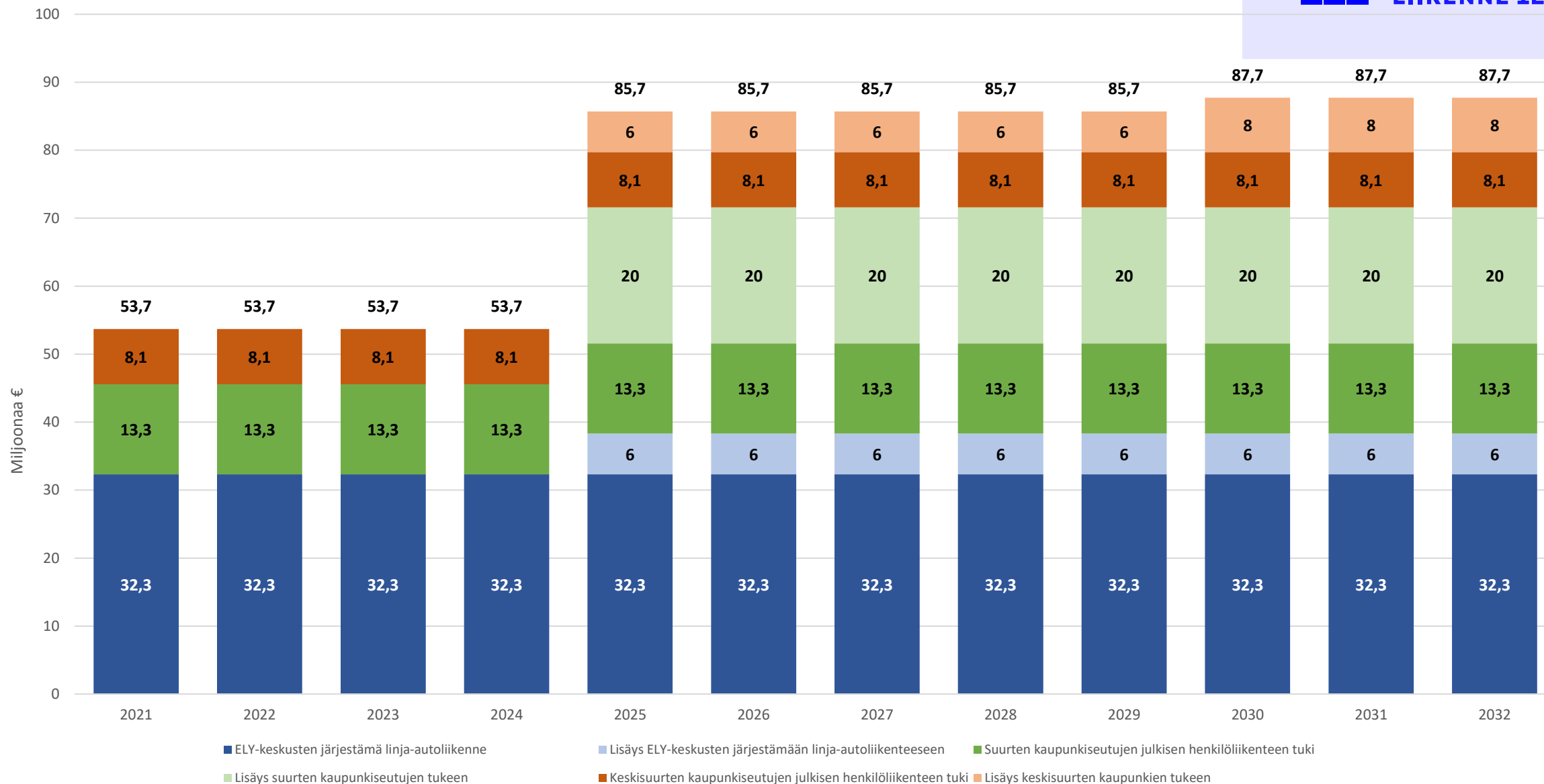
- **Kävelyn ja pyöräliikenteen** infran rahoitustaso 30 M€ 2025 alkaen, **liityntäpysäköintiin** 30 M€ (valtion osuudet katuverkolla). **Katuverkkoon** liittyviä toimenpiteitä
- **Yksityistieavustusten nosto** 25 M€ 2023 alkaen.
- **Lentoasemaverkoston** säilyttäminen nykyisellään ja vaikuttaminen verkstoperiaatteen puolesta EU:ssa
- **Matkaketjujen** kehittäminen lentoasemille koko maassa
- Arvioidaan lentoliikenteen kehitysnäkymiä mm. huomioiden **koronatilanteen vaikutukset**.
- Valtio pyrkii huolehtimaan **kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen** toteutumisesta alueilla, joilla tavoite ei täyty raideliikenteen keinoin.
- **Säilytetään** avustukset Finavian verkoston ulkopuolisille lentopaikoille nykytasolla.
- **Satamissa hyödynnetään EU-rahoitusta** laajasti mm. digitalisaatiota, automaatiota ja vaihtoehtoisia käyttövoimia edistävissä hankkeissa
- **Merkittäviin satamiin johtavia liikenneyhteyksiä** kehitetään hankearviointitietoa hyödyntäen
- Valtion ja satamien **yhteisrahoitus** meriväylähankkeissa mahdollisuuksien mukaan. Yhtenäiset käytännöt ja oikeudenmukainen kohtelu eri toimijoiden välillä.

Joukkoliikenne ja matkaketjut

- Joukkoliikenteen **elvyttävä tuki**
- Yhteistyön kehittäminen sekä markkinaehtoisen ja julkisen liikenteen **palvelutason selvittäminen**.
Palvelutasotavoitteet kaukoliikenteelle
- Markkinaehtoista kaukoliikennettä täydentävät ostot henkilöliikenteessä (48 M€ v. 2025-29) sekä **joukkoliikennetukien korotukset** 2025 alkaen.
Digi-ilmailun kehittäminen.
- **Matkaketjujen** kehittäminen, mm.
 - Aikataulu- ja reittitiedot
 - Lippu- ja maksujärjestelmät (pilotit)
 - Liikkumisen palvelut (ml. MaaS)
 - Henkilökuljetusten yhdistely (pilotit)
 - Esteettömyys

Joukkoliikennetukien korotukset kaupunkiseuduilla ja haja-asutusalueilla

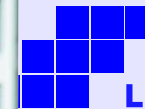
Logistiikkaan tehoa digitalisaatiosta ja uusista teknologioista

- **Tiedon ja digitalisaation** hyödyntämisellä saadaan tehostettua kuljetusketjuja.
 - Digitaalisen tiedon saatavuuden ja yhteentoimivuuden parantaminen
 - Tiedonvaihtoa edistävät välitysalustat ja yhteiset periaatteet
 - Tilastoinnin kehittäminen
- **Kaupunkilogistiikan** pilottihankkeiden avulla uusia teknologioita käyttöön.
- **Selvitykset** päästövähennysmahdollisuuksista, yhdistetyistä kuljetuksista ja transitoliikenteestä.

Tieto, digitalisointi ja muut tukipalvelut

- **Lainsäädännölliset puitteet** tiedon hyödyntämiselle
- **Liikenteen hallinnalla** tehoa nykyisestä väyläkapasiteetista ja reaaliaikainen tilannetieto kaikissa liikennemuodoissa.
- **Viestintäverkot** tukevat liikennejärjestelmän kehittymistä.
- **Digitaalisen liiketoiminnan peruspalveluiden** kokoaminen (Traffic Management Finland Group, 25 M€)
- **Automaation** ja tiedon hyödyntämisen edistäminen pilottihankkeilla (86 M€)
- Liikennejärjestelmän **varautuminen** ja **huoltovarmuus**, mm. riippuvuus viestintä-, tietoliikenne- ja energia-alasta ja ilmastonmuutoksen vaikutukset

LIIKENNE 12

TEN-T-uudistukseen vaikuttaminen

- **Vaikutetaan** siihen, että asetus edistäisi mahdollisimman hyvin suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä. Vaikuttamisessa huomioidaan esimerkiksi pääväyläasetus sekä fossiilittoman liikenteen ja liikennejärjestelmän digitalisaation edistäminen.
- Huomioidaan, että asetus toimii pohjana muun EU-lainsäädännön soveltamisalaa pohdittaessa – **kriittinen suhtautuminen laajennuksiin maanteiden** osalta.
- Maanteiden ydinverkon kriteerien täyttymisen tarkastelu 2024 – tarvittaessa poikkeushakemus.
- Vaikutetaan siihen, että suuntaviiva-asetus tukisi **kestävää liikennettä** ja mahdollistaisi yhdyskuntarakenteen tiivistämistä suurimmilla kaupunkiseuduilla.
- Vaikutetaan **merten moottoritie** -konseptin kehittämiseen niin, että hankkeilla voidaan laaja-alaisesti parantaa suomalaisten yritysten yhteyksiä keskeisille markkina-alueille. Lisäksi tarkastellaan tarkistustarpeita **satamien** ja **lentoasemien** luokitteluun.

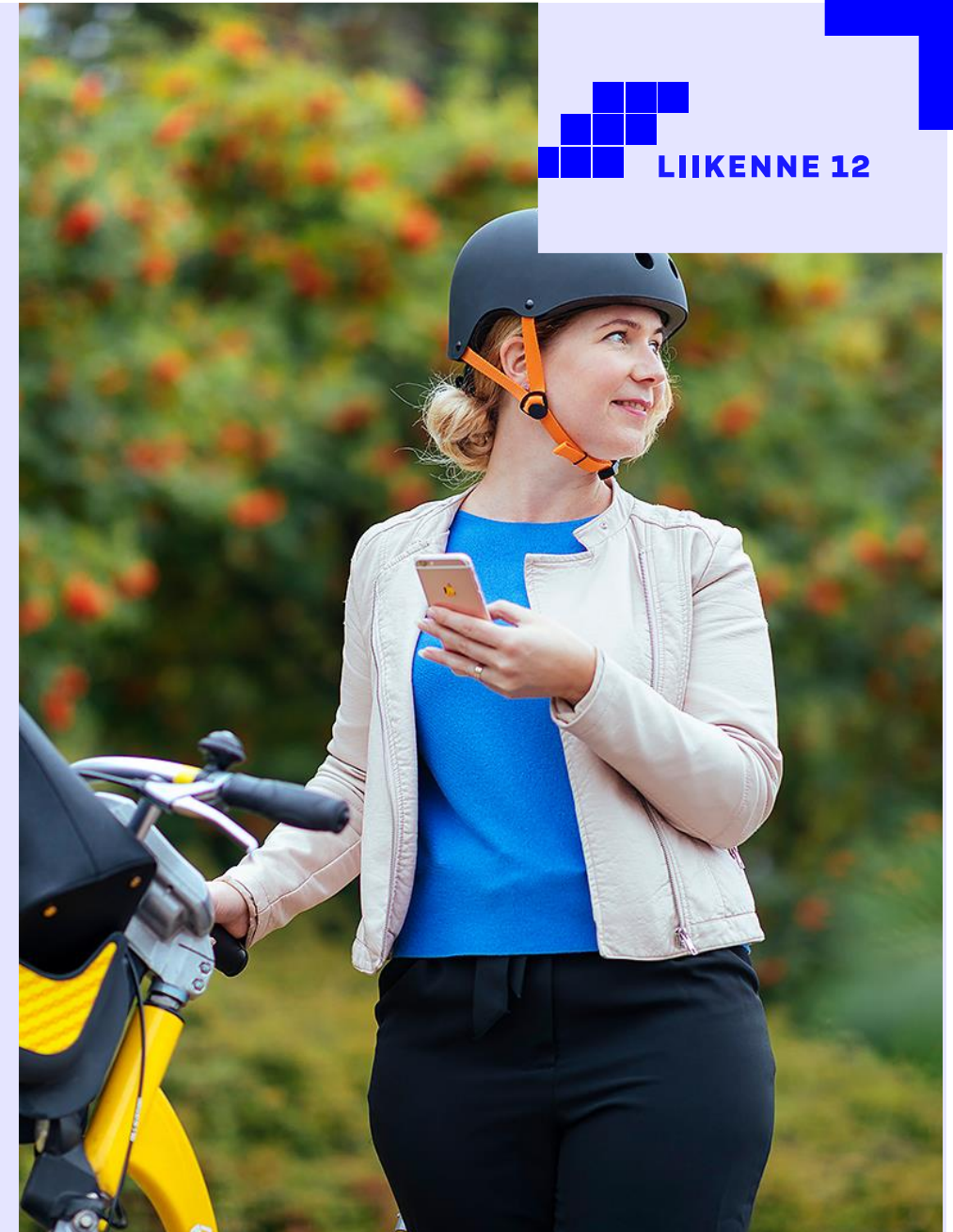
EU-rahoituksen hyödyntäminen

- EU:n **elpymis- ja palautumistukiväline** (RRF)
- **Verkkojen Eurooppa** (CEF):
 - Tavoitteena saannon kasvattaminen
 - Pääpaino tulevalla CEF-rahoituskaudella **ydinverkkokäytävien ratahankkeet** ja niiden suunnittelu
 - Lisäksi **hankeyhtiöt** ja **Digirata**
 - Kaupunkiseutujen raidehankkeet, fossiilittoman liikenteen ja digitalisaation edistäminen sekä sotilaallinen liikkuvuus
 - Aktiivinen vaikuttaminen komission työohjelmiin

Liikennejärjestelmätyn kehittämisen

- Luodaan puitteet **jatkuvale yhteistyölle** eri suunnittelutasojen ja eri toimijoiden välillä
- Mahdollistetaan johdonmukainen suunnittelu kaikilla tasoilla:
 - yhteisen tilannekuvan kehittäminen ja hyödyntäminen: **Liikennejärjestelmäanalyysi** (Liikenne- ja viestintävirasto)
 - mm. **Liikenneverkon strateginen tilannekuva**
 - **Liikenne 12 seuranta**
 - tiedon välittyminen eri tahojen välillä
 - yhtenäiset vaikutusarviointimenetelmät
 - sidosryhmien osallistaminen

Vahvistetaan yhteistyötä

Jatkuva yhteistyö
Nykyisen yhteistyön
jatkaminen ja
kehittäminen

Liikennejärjestelmä- foorumi

Kokoonnutaan
säännöllisesti
keskustelemaan
ajankohtaisista asioista
ja liikennejärjestelmän
tilanteesta

Vuosittaiset keskustelut

Alueellisten toimijoiden
kanssa maakuntien
liittojen yli-
maakunnalliseen
liikennejärjestelmä-
työhön perustuvien
alueiden mukaisesti

1

Itäinen Suomi

2

Läntinen Suomi

3

Pohjoinen Suomi

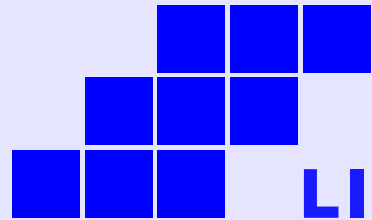
4

Eteläinen Suomi

Lausuntokierros

- Lausuntopalvelussa tammi-helmikuussa 2021 vaikutusten arvioinnin valmistuttua (www.lausuntopalvelu.fi). Tämänhetkisen suunnitelman mukaan lausuntojen **määräaika 12.2.2021**.
- Lausuntokierroksen alkupuolelle suunnitteilla tilaisuus, jossa käydään läpi suunnitelmaluonnos sekä vaikutusten arvioinnin tulokset.

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Kiitos!

Anna Saarlo, Väylävirasto

Marko Mäenpää, Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom